

IRA ALDRIDGE (1807-1867)

Krystyna Kujawska Courtney & Maria Lukowska (eds.), *Ira Aldridge (1807-1867), The Great Shakespearean Tragedian on the Bicentennial of his Birth*, Frankfurt am Main: Peter Lang, 2009, 160 p. (ISBN: 978-3-631-57734-9)

De Afro-Amerikaanse acteur Ira Aldridge die vooral in het midden van de negentiende eeuw groot succes oogstte in Europa, is een relatief onderbelichte figuur in de theatergeschiedenis. Aldridge werd geboren in New York in 1807 waar hij o.m. betrokken was bij een aantal producties in het African Grove Theater. In de Verenigde Staten kon de acteur zijn ambities niet waar maken en in 1824 emigreerde hij naar Groot-Brittannië. Hoewel hij in enkele van de grote Londense theaters optrad, was het vooral in de provincie dat hij bijval kreeg. Maar zijn echte triomfen zou hij pas kennen op het continent met o.m. zijn vertolking van Othello.

Precies omdat Aldridge wat onderbelicht is gebleven is het interessant dat er nu een boek verschenen is waarin een aantal bijdragen gewijd aan diverse aspecten van deze merkwaardige figuur, zijn samengebracht. Deze publicatie is het resultaat van een conferentie die in 2007 georganiseerd werd aan de universiteit van Lodz in Polen, de plaats waar Aldridge plots overleed in 1867.

In een eerste bijdrage over "The Lives of Ira Aldridge" geeft Bernth Lindfors een overzicht van de bestaande literatuur over de acteur. De lezer verneemt dat er nogal wat fictie over Aldridge verspreid werd en dat Aldridge zelf trouwens wel bijdroeg tot een zekere legendevorming.

Het ligt voor de hand dat de thematiek van ras en discriminatie een belangrijk aspect vormt in de studie van Aldridge. Daarop ligt de klemtoon in het essay van Krystyna Kujawska Courtney, die ook de organisator van de conferentie was. Bij de Europese tournees maakten de voorstellingen vrijwel steeds een discours over de huidskleur van de acteur los. Hoewel ook het acteertalent en het professionalisme van Aldridge bewonderd werden, was het vooral de fysieke aanwezigheid van zijn zwart lichaam dat fascineerde en discussie over ras en de Ander opriep. De acteur zelf diende zich trouwens bewust aan als "African" en zijn professionele keuzes beoogden vaak een intensifiëring en bijgevolg een re-evaluatie van de gevestigde culturele stereotypen.

Hoewel Aldridge uitgebreide Europese tournees maakte, ligt de klemtoon in het boek toch vooral op de receptie in Polen. Olga Mastela behandelt het optreden

in Krakow in 1854 en 1858. Deze stad behoorde destijds tot Oostenrijk. Aldridge speelde hier met een Duitstalige troep wat misschien het slechts matige succes kan verklaren. Slechts enkele stukken van Shakespeare waren in de jaren '40 en '50 doorgedrongen op de Poolse scène en dan nog in classicistische adaptaties. Aldridges vertolkingen van *Othello* en *The Merchant of Venice* in 1854 waren dus de eerste producties van Shakespeare in min of meer authentieke versies.

Bijzondere aandacht gaat naar Aldridges vertolking van Shylock, o.m. in de bijdrage van Agata Dabrowska. Aldridge was de eerste acteur in Polen die de Jood niet speelde als een lachwekkende, komische schurk. Hij had de rol al vertolkt in Groot-Brittannië toen hij nog maar 24 jaar was. Zijn interpretatie schijnt geïnspireerd geweest te zijn door die van Edmund Kean. Hij accentueerde de onderliggende menselijkheid in het type van de rijke Jood die constant beledigd wordt in een christelijke omgeving. Merkwaardig is dat zijn aangezicht wit geschilderd was maar dat zijn handen zwart waren. Zo symboliseerde hij zowel diegenen die slachtoffer zijn van discriminatie van ras als van godsdienst. In Polen werd hij gezien als een outcast die door vooroordeel wordt uitgestoten. De Polen die destijds door Russen, Duitsers en Oostenrijkers bezet werden, identificeerden zich makkelijk met dat type.

Zoals gezegd is de focus in het boek nogal sterk op Polen. Toch komt ook de receptie van Aldridge in Engeland aan bod in een opstel van Ruth Cowhig. Zij vestigt de aandacht op een portret van de acteur, geschilderd door James Northcote, dat zich in de Manchester City Art Gallery bevindt. Het werk dateert van 1826, het jaar waarin Aldridge Othello speelde in het Theatre Royal, Covent Garden. Het is jammer dat er geen reproductie van dit portret is opgenomen.

Tot slot wil ik hier signaleren dat Aldridge ook in Vlaanderen te gast was en veel indruk maakte. In 1867 kon het publiek in Gent en Brussel zijn Othello-vertolking bewonderen. Aldridge speelde in het Engels terwijl de hem omringende cast Frans sprak. Ook in Vlaanderen was de voorstelling van *Othello* de eerste in een min of meer authentieke Shakespeare-versie.

Jozef DE VOS